

La sequera i els perforadors de la fusta de les coníferes

La Comunitat Valenciana ha patit recentment la sequera més acusada des que es tenen registres meteorològics. Esta escassetat d'aigua ha debilitat les masses forestals i les ha fetes més propenses a l'atac de plagues.

És fàcil observar nombrosos arbres morts a les muntanyes de pi blanc (*Pinus halepensis*) i de pinastre (*Pinus pinaster*), i una aparició massiva d'insectes de la família dels escolítids, entre els quals destaquen *Tomicus destruens*, *Orthotomicus erosus* i *Ips sexdentatus*.

Estos escarabats xicotets, de 3 a 4,5 mm, que conviuen amb els arbres en un cert equilibri en condicions normals, poden proliferar de manera acusada en situacions atípiques, particularment en condicions de debilitament dels arbres per diferents agents (sequera, danys per foc, etc.).

Danys

La femella pon els ous en unes galeries davall de l'escorça i en un mes, aproximadament, hi apareixen les larves. Estes s'alimenten dels teixits vius vitals per a la circulació de la saba i el creixement dels arbres que estan situats davall de l'escorça. Si l'atac a un arbre és massiu, se'n produeix la mort de manera ràpida. Una vegada transformades les larves en adults, estos ixen dels arbres i s'aparellen, i es tanca el seu cicle biològic amb la posta en un altre arbre. Els adults de *Tomicus destruens* s'alimenten de branquillons terminals una vegada que han eixit de l'arbre. Este dany pot observar-se fàcilment per la presència a terra de nombrosos branquillons amb la medul·la perforada.

Tomicus destruens: adult, galeries materna i larvals davall l'escorça i perforacions en branquillons.

Control

El control d'esta proliferació d'escolítids no és senzilla, ja que no pot eliminar-se la causa primària, la sequera. No obstant això, poden prendre's unes certes mesures per a reduir l'impacte d'estos insectes com a agents secundaris.

Els tractaments possibles són els següents:

- **Abatiment i escorçament o eliminació de les restes de pins morts o moribunds i de la seua llenya, si l'insecte està en l'interior**

Els treballs han d'efectuar-se abans que isca de l'interior la nova generació d'insectes, per la qual cosa s'establix el calendari següent:

- Abans del 15 de maig per als arbres morts o afectats durant el primer trimestre de l'any.
- Abans del 15 d'agost per als arbres morts o afectats durant el segon trimestre de l'any.
- Abans de l'1 d'octubre per als arbres morts o afectats durant el tercer trimestre de l'any.
- Abans del 15 de març, per als arbres morts o afectats durant l'últim trimestre de l'any.

- **Abatiment d'arbres completament secs sense insectes en l'interior**

Encara que els arbres morts sense insectes no representen un risc fitosanitari, es pot optar per la seua eliminació si es considera que poden causar danys per caiguda, signifiquen un augment sensible de la càrrega combustible, es devalua el paisatge, etc. En tot cas, l'absència d'escolítids davall de l'escorça en fa innecessària l'eliminació, una vegada tallat l'arbre.

Com a mesura de conservació de les aus i insectes predadors d'escolítids, es recomana deixar sense tallar almenys de 2 a 5 pins secs per hectàrea.

- **Instal·lació de punts d'esquer**

Els esquers consisteixen en piles de trosses de fusta fresca d'arbres sans que servixen com a atraients per als insectes. Estos esquers es col·loquen durant els períodes de tardor i hivern en punts de les zones afectades i es renoven cada sis setmanes. Els esquers ja utilitzats han d'escorçar-se o tractar-se amb insecticides immediatament.

El termini indicat ha de respectar-se de manera estricta, ja que els esquers no eliminats es convertiren en viviers d'escolítids. Per això, es recomana que este sistema de punts esquer només s'utilitze si es compta amb un tècnic responsable de la gestió.

- **Instal·lació de trampes de feromones o kairomones**

Es tracta de dispositius que inclouen compostos atractius per als insectes adults; estos compostos són específics per a cada espècie. S'instal·len en el període en què els escolítids estan en fase de vol: entre setembre i març per a *Tomicus destruens*; entre abril i setembre, en el cas d'*Orthotomicus erosus*, i entre maig i setembre per a *Ips sexdentatus*. L'atraient ha de renovar-se cada determinat temps (45 a 60 dies), segons les especificacions de la casa comercial.

- **No es recomana l'aplicació de productes fitosanitaris**

D'eficàcia relativa i únicament amb caràcter preventiu i no curatiu, es podrien utilitzar en casos puntuals, com per exemple en arbres singulars. Els principis actius autoritzats per al control d'escolítids són Deltametrín i Alfa-cipermetrín. El tractament ha de fer-se per mitjà de la polvorització en l'escorça de troncs i branques amb un diàmetre superior a 8 cm; mai ha d'afectar branquillons i fulles. Les èpoques del tractament varien segons l'espècie: primera quinzena de setembre, segona quinzena de febrer i segona quinzena de març per a *Tomicus destruens*, i primera quinzena d'abril, primera quinzena de juny i primera quinzena d'agost en el cas d'*Orthotomicus erosus*.

L'aplicació del producte fitosanitari l'ha de dur a terme personal en possessió del carnet de manipulador de plaguicides. Ha de complir-se la normativa vigent en la matèria.

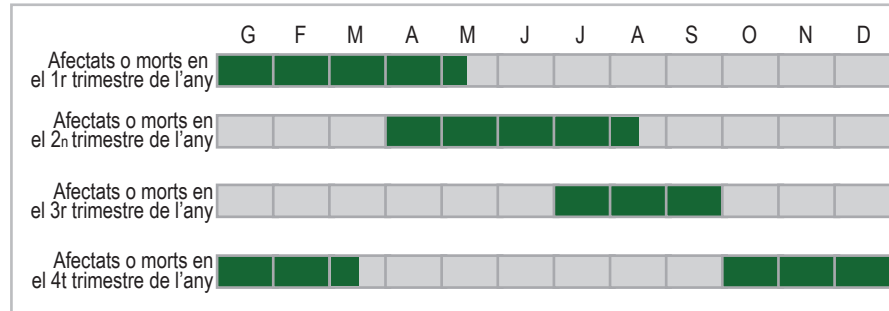

Punt esquer i trampes Cross-Vane i multiembut per a atraients kairomonals.

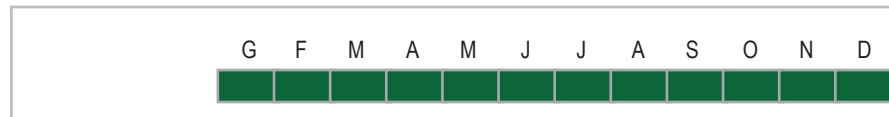
Annex I

Calendari per a l'aplicació de diferents tractaments

Abatiment i escorçament o eliminació de pins morts o moribunds amb insectes en el seu interior

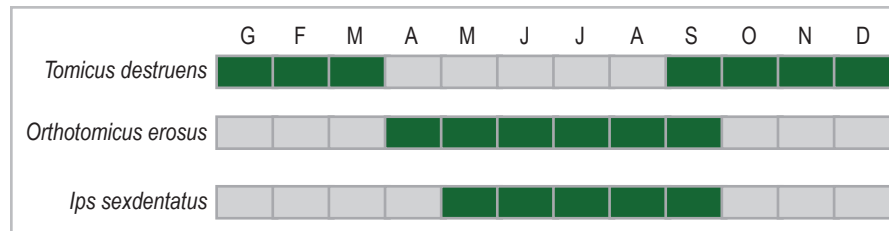
Abatiment de pins morts sense insectes en el seu interior

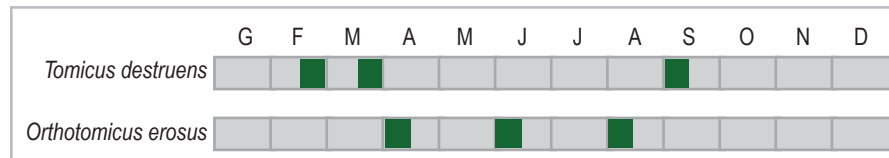
Instal·lació de punts esquer (renovació cada 6 setmanes)

Instal·lació de trames de feromones o kairomones

Aplicació d'insecticides (Deltametrín - Alfa cipermetrín)

Treballs de control efectuats per particulars

Els propietaris particulars dels municipis inclosos en l'Orde 25/2014 els focus de plaga dels quals es considere prioritari controlar, no necessiten autorització per a tallar els pins morts o afectats per la plaga, i hauran de comunicar al seu ajuntament la realització dels treballs de tala per mitjà de l'imprès que apareix en la pàgina web de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient.

Normativa

- Orde 25/2014, de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, per la qual es fan públiques les zones de la Comunitat Valenciana on es declara obligatori i d'utilitat pública el tractament per al control de les plagues d'insectes perforadors que afecten les pinedes.
- Llei 3/1993, Forestal de la Comunitat Valenciana.
- Llei 43/2002, de Sanitat Vegetal.

Tècnics de contacte

- Secció Forestal - Servei Territorial de Medi Ambient - Alacant
C/ Churruca, 29 - 03003 Alacant
Tel. 96 593 44 51
jrgazquez@gva.es
- Secció Forestal - Servei Territorial de Medi Ambiente - Castelló
Avda. Hermanos Bou, 47 - 12003-Castelló de la Plana
Tel. 96 435 88 33
romero_glo@gva.es
- Secció Forestal - Servei Territorial de Medi Ambiente - València
C/ Gregorio Gea, 27 - 46009 València
Tel. 96 342 67 75
saiz_mca@gva.es

MITIGACIÓ DE DANYS CAUSATS PER LA SEQUERA: CONTROL DE PERFORADORS DE LA FUSTA DEL PI

